

Vedtak - UKM 08/13

Kastediskriminering

"Hvis du ikke blir ansett som et menneske, gjelder ikke menneskerettighetene"

Som kristne tror vi på grunnleggende likeverd mellom alle mennesker, fordi vi alle er skapt i Guds bilde. Alle mennesker har like stor verdi, og skal derfor behandles som likeverdige. Menneskerettighetene er et uttrykk for dette likeverdet, og de er et viktig verktøy i arbeidet for å skape rettferdige samfunn der alle menneskers verdi blir respektert. Menneskerettighetene kan begrunnes i kristen tro, men er også et verdigrunnlag vi deler med mennesker med andre religioner eller livssyn.

Likevel har de fleste samfunn i større eller mindre grad strukturer som gjør at noen mennesker behandles som om de er mindre verd enn andre. I Norge har grupper som jøder, urfolk, rom og tatere blitt dårlig behandlet gjennom historien. I dag blir mange tilreisende, blant annet romfolk, sett ned på og behandlet som mindreverdige, og deres rettigheter blir ofte ikke fullstendig ivaretatt.

Å respektere menneskers likeverd og kjempe for at menneskers rettigheter blir ivaretatt er en viktig oppgave for alle kristne og for kirken. Kirkens engasjement for menneskerettighetene behandles nærmere i *UKM 04/13: Kirkens engasjement for menneskerettighetene*.

Kastesystemer er en ekstrem form for sosial lagdeling som finnes i en del land. De på toppen av kastesystemet regnes som mer verd enn de lengre nede, og de kasteløse, som i India kaller seg daliter, regnes som urørbare og de rammes av såkalte urørbarhetspraksiser. Kastesystemer fører til grov diskriminering og alvorlige brudd på menneskerettighetene. Et eksempel på dette er når daliter i India blir tvunget til å gjøre arbeid som regnes som urent og som er direkte farlig, som for eksempel arbeid i kloakksystemene uten beskyttelse. Daliter diskrimineres også i skolen, og mange dalitjenter tvinges inn i prostitusjon. FN regner at 260 millioner mennesker i verden rammes av kastediskriminering.¹

Et kristent menneskesyn, og et menneskesyn som legger menneskerettighetene til grunn, har et budskap til alle som rammes av kastediskriminering: Uavhengig av om du blir diskriminert er du like mye verd som alle andre.

Kastesystemer

Kastesystemer

Kastesystemer er en ekstrem form for sosial lagdeling som finnes blant annet i India, Pakistan, Bangladesh, Sri Lanka, Jemen, Japan, og i migrantmiljøer i Europa. De på toppen av systemet regnes som mer verd enn de lengre nede. Det er ikke mulig å bevege seg fra en kaste til en annen. Kastesystemet er knyttet til religion og dypt nedfelt i kultur og tradisjon.

Dalit

De om faller faller utenfor de fire kastene i det indiske kastesystemet har gjerne blitt kalt kasteløse, men har selv tatt navnet daliter. De er nederst på den sosiale rangstigen og utsatt for grov diskriminering.

¹ Draft UN Principles and Guidelines for the Effective Elimination of Discrimination Based on Work and Descent, <http://idsn.org/international-advocacy/un/un-principles-guidelines/>

Kristendommens budskap om at alle mennesker er likeverdige i Guds øyne er et grensesprengende budskap for mange daliter. Historiene om Jesus som rører ved spedalske, som på Jesu tid ble oppfattet som urene, har vært viktig for mange.

Det er viktig at de som rammes av kastediskriminering får vite at de har samme verdi som alle andre, og at de har grunnleggende rettigheter. Når rettighetene blir brutt, er det myndighetene i landet som har ansvar for å sørge for endringer som gjør at folk får oppfylt rettighetene sine. Både de som blir diskriminert og de som diskriminerer trenger kunnskap om menneskerettigheter. Men ofte er kunnskap ikke nok, fordi de som er på toppen av systemet ikke ønsker å slutte å diskriminere. Da må endringer tvinges frem. De som er utsatt for diskriminering kan gå sammen og kreve at staten sørger for å oppfylle rettighetene deres. Men dette er ofte lettere hvis de har flere bak seg. Derfor er internasjonal solidaritet viktig: Som kirke i Norge bør vi vise solidaritet ved å stå sammen med kasteløse i å kreve at rettighetene deres blir oppfylt.

Mellomkirkelig råd er en av initiativtakerne til Det norske Dalit Solidaritetsnettverk (NDSN), som i fellesskap med andre norske aktører ønsker å løfte frem saken i Norge. NDSN arbeider for avskaffelse av kastediskriminering og utfordrer norske myndigheter, bedrifter og andre norske aktører som opererer i kasteberørte land, til å øke bevisstheten rundt problematikken og sin rolle.

UKM 2013 mener at Den norske kirke bør vise solidaritet med kirker i land der kastediskriminering skjer. Samtidig må vi være kritisk til kirkene når disse selv praktiserer kastediskriminering. En viktig oppgave for kirken er å knytte kontakter til kirker i India og andre land med kastediskriminering, sende deltakere når de arrangerer møter om temaet, og å invitere gjester til Norge som kan gi oss mer kunnskap og utfordre oss på hvilke bidrag de ønsker fra oss. Det er viktig at engasjement mot kastediskriminering forankres hos de som faktisk rammes av diskrimineringen og at de legger premisser for arbeidet.

Kristne og muslimske daliter opplever å bli dobbelt diskriminert, på grunnlag av kaste og religion. Kristne og muslimer får ikke del i kvoteordninger og andre ordninger som gjelder for daliter som er hinduer, buddhister og sikher. I India er det også en utfordring at kristne aktører utenfra, som arbeider for daliters rettigheter, beskyldes av myndighetene for å ha en skjult agenda; at deres egentlige motivasjon er å omvende daliter fra hinduismen til kristendommen. Når vi som kirke vil vise solidaritet med daliter må vi være oppmerksomme på denne konteksten. Det er viktig å stå sammen med andre sivilsamfunnsorganisasjoner og stater, og at organisasjonene i de berørte land legger premissene for arbeidet. For kirken i Norge er det viktig at vi støtter opp om og presser egne myndigheter til å gå imot diskrimineringen, for å unngå at arbeidet mot kastediskriminering blir ansett som en spesifikk kristen agenda.

Urørbarhetspraksiser

Urørbarhetspraksiser
Dalitene blir regnet som urørbare eller urene. Det fører til diskriminering, som at daliter ikke kan bruke de samme vannkildene som andre, men må gå langt etter vann, og at de blir diskriminert på, skolen, arbeidsplassen, på kafeer og lignende. Dette skyldes at det regnes som urent for mennesker av høyere kaster å røre ved dem eller bruke samme kopper og bestikk som dalitene. Urørbarhet forsterkes av at daliter tvinges til å gjøre arbeid som regnes som urent, som rengjøring av kloakksystemer og håndtering av døde dyr.

Freds- og menneskerettighets-søndagen:

Andre søndag i advent er Den norske kirkes freds- og menneskerettighets-søndag. Kirkens Nord-Sør-informasjon utvikler hvert år materiell til bruk gudstjenester, andakter og studiegrupper til denne dagen. I 2012 var temaet Dalitene –De kasteløse. Materiell til denne dagen finnes på <http://www.kirken.no>.

Den norske kirkes engasjement mot kastediskriminering bør forankres i menighetene i Norge. Menighetene kan ha gudstjenester med fokus på kastediskriminering, og mange av misjonsorganisasjonene som har arbeid i kasterammede land har ressurspersoner med god lokal kjennskap som kan inviteres.

Kunnskap om kastediskriminering kan inkluderes i trosopplæringens menneskerettighetsopplæring, og ungdomsarbeidet kan legge til rette for at ungdom kan engasjere seg i denne saken. Mange unge har vært med på Operasjon Dagsverk i 2011 som hadde fokus på kasteløse jenter i Nepal, og kirken kan, gjerne i samarbeid med andre, gi disse unge en mulighet til å føre engasjementet derfra videre. Menigheter kan ta initiativ til møter i lokalsamfunnet og søke samarbeid med andre aktører som har engasjement og kunnskap, for eksempel mennesker med innvandrerbakgrunn, organisasjoner eller enkeltpersoner. Også for de kristne barne- og ungdoms-organisasjonene gir denne saken en mulighet for å involvere ungdom i konkret menneskerettighetsarbeid.

Som kirke i Norge er det også vår oppgave å si ifra til våre egne myndigheter om hva de bør gjøre for å bekjempe kastediskriminering. Myndighetene bør se på dette som et globalt menneskerettighetsproblem og støtte daliter i kampen mot kastediskriminering, i likhet med hvordan man på 1980- og 90-tallet tok opp kampen mot det rasistiske apartheidsystemet i Sør-Afrika. Norge bør prioritere denne saken høyt i arbeidet i FN og i relasjonene med India og andre aktuelle land. Ikke minst bør norske myndigheter stille krav til norske selskaper, statseide og andre, om at de ikke bidrar til kastediskriminering når de opererer i land der denne diskrimineringen skjer.

Ungdommens kirkemøte 2013 utfordrer:

- **den norske regjeringen til:**
 - o å anerkjenne at kastediskriminering er et alvorlig globalt menneskerettighetsproblem og å kjempe aktivt for avskaffelse av all kastediskriminering (se egen resolusjon).
- **Kirkerådet og Mellomkirkelig råd til:**
 - o å styrke samarbeidet med kirker i berørte land, og i økumeniske organisasjoner, om å bekjempe kastediskriminering
 - o å styrke de norske og globale nettverkene mot kastediskriminering
- **de kristne barne- og ungdomsorganisasjonene til:**
 - o å sette fokus på kastediskriminering i sitt arbeid for rettferdighet og menneskerettigheter
- **Den norske kirkes menigheter til:**
 - o å sette fokus på kastediskriminering i gudstjenester, ungdomsarbeid og trosopplæring
 - o å søke samarbeid med organisasjoner og andre aktører i sitt lokalmiljø
 - o å støtte organisasjoner som kjemper for daliters rettigheter, for eksempel gjennom kollekt
- **oss selv og andre ungdommer til:**
 - o Å bringe videre kunnskap om, og engasjement mot, kastediskriminering til sine menigheter og organisasjoner
 - o Å ta opp kastediskriminering i bispedømmenes ungdomsting
 - o Å være bevisst på egne holdninger og handlinger overfor medmennesker og ta oppgjør med stigmatisering av grupper i vårt eget samfunn